Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U001188

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 13-03-2024

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лупу Юліана Дмитрівна

2. Yuliana D. Lupu

Кваліфікація: 081

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0009-5833-8112

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 081

Назва наукової спеціальності: Право

Галузь / галузі знань: право

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Право

Дата захисту: 05-04-2024

Спеціальність за освітою: Право

Місце роботи здобувача: Верховний суд

Код за ЄДРПОУ: 41721784

Місцезнаходження: вул. П. Орлика, 8, Київ, 01043, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 15498

Повне найменування юридичної особи: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

Код за ЄДРПОУ: 02070967

Місцезнаходження: вул. Джона Маккейна, буд. 33, Київ, 02000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

Код за ЄДРПОУ: 02070967

Місцезнаходження: вул. Джона Маккейна, буд. 33, Київ, 02000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 10.31.01

Тема дисертації:

1. Відступ від правових висновків Верховного Суду: процесуально-правовий аспект

2. Deviation from legal conclusions of the Supreme Court: procedural and legal aspect

Реферат/анотація:

1. Дисертацію присвячено проведенню науково-правового аналізу інституту відступу від правових висновків Верховного Суду, виявленню прогалин та недоліків у сфері процесуально-правового регулювання підстав та порядку здійснення відступу від правових висновків суду вищої інстанції та розробленню пропозиції щодо удосконалення законодавства у цій сфері. Визначено, що інститут відступу від правового висновку ВС – це система норм матеріального і процесуального права, яка визначає механізм забезпечення єдності судової практики як складової принципу верховенства права, підстави та умови зміни правового висновку ВС, який відрізняється від раніше сформульованого, а також процесуальний порядок здійснення такої зміни З'ясовано, що завданнями інституту відступу від попередньо сформульованого правового висновку Верховного Суду є: 1) необхідність виправлення недоліків попередньо застосованого підходу до тлумачення норми правах, що сформульований у постанові Верховного Суду, зумовлених допущення судової помилки

або неточним чи помилковим тлумаченням відповідної норми права; 2) необхідність розвитку та удосконалення судової практики, якщо, зокрема, раніше сформульований висновок щодо застосування правової норми більше не відповідає засадам ефективності, контексту суспільних відносин; у даному випадку необхідно підтримувати своєрідний баланс між необхідністю формування єдиної та відносно сталої судової практики та динамічністю розвитку останньої; 3) необхідність врахування рішень ЄСПЛ або Конституційного Суду України, які містять висновки щодо розуміння змісту конвенційного принципу в аспекті певних спірних правовідносин або норми матеріального чи процесуального права, якщо такий висновок не узгоджується з раніше сформованою правовою позицією Верховного Суду. Визначено такі підстави для відступу від правових висновків Верховного Суду: 1) зміна суспільного контексту, підходів до праворозуміння, зокрема, у зв'язку з розширенням тлумачення Конституційним Судом України конституційних принципів або тлумачення Європейського суду з прав людини деяких засадничих положень Конвенції, тобто застарілість раніше застосованого підходу до тлумачення норми права; 2) помилковість попереднього тлумачення норми права, що виявлена судом касаційної інстанції самостійно під час розгляду справи або, якщо про необхідність відступу від раніше сформульованого правового висновку Верховного Суду, застосованого судом апеляційної інстанції, просить скаржник; 3) невідповідність застосованого раніше підходу до тлумачення норми права засадам ефективності та завданням відповідного виду судочинства; 4) зміна законодавства, яке впливає прямо або опосередковано на регулювання спірних правовідносин, якщо це потребує нового вирішення правової проблеми у межах індивідуально визначеного спору. Аргументовано, що зміна підходів до праворозуміння зумовлена такими основними факторами: 1) динамічний розвиток суспільних правовідносин та поява у зв'язку з цим нового соціального контексту у сфері правозастосування; 2) невідповідність деяких нормативно-правових актів вимозі «якість закону», внаслідок чого виникає необхідність усунення деяких прогалин та недоліків правого регулювання, що може здійснювати неоднаково різними суб'єктами правозастосування; 3) зміна контексту праворозуміння у зв'язку із впливом деяких міжнародних норм та принципів на національне законодавство або на його розуміння та, як наслідок – застосування. Визначено, що безпосередній вплив рішень Європейського суду з прав людини на формулювання нового правового висновку Верховного Суду полягає у такому: 1) Верховний Суд, застосовуючи норми Конвенції, як джерело права, враховує тлумачення її положень, що міститься рішеннях Європейського суду з прав людини, або може застосовувати позицію Європейського суду з прав людини для посилення мотивування судового рішення, у тому числі, з урахуванням принципу верховенства права, для вирішення юридичних колізій або прогалин національного законодавства; 2) Верховний Суд враховує під час формулювання правового висновку щодо застосування певної норми права тлумачення Європейського суду з прав людини основоположних конвенційних принципів або термінів («належне урядування», «якість закону», «майно», «втручання у право на мирне володіння майном» тощо). Ключові слова: верховенство права, єдність судової практики, правовий висновок, Верховний Суд, Конституційний Суд України, Європейський суд з прав людини, інститут відступу, праворозуміння, тлумачення, динамічне тлумачення, судова помилка, зміна суспільного контексту, правова колізія судочинство.

2. The dissertation is devoted to conducting a scientific and legal analysis of the institution of deviation from the legal positions of the Supreme Court, identifying gaps and shortcomings in the field of procedural and legal regulation of the grounds and procedure for deviation from the legal conclusions of the higher court, and developing a proposal for improving the legislation in this area. It was determined that the institution of deviation from the legal opinion of the Supreme Court is a system of norms of material and procedural law, which defines the mechanism for ensuring the unity of judicial practice as a component of the principle of the rule of law, the grounds and conditions for changing the legal opinion of the Supreme Court, which differs from the previously formulated one, as well as the procedural procedure for implementation such a change It has been found that the tasks of the institute of deviation from the previously formulated legal opinion of the Supreme Court are: 1) the need to correct the shortcomings of the previously applied approach to the interpretation of the norm of rights formulated in the Supreme Court's decision, caused by the admission of a judicial error or an inaccurate or erroneous interpretation of the relevant norm of law; 2) the need to develop and improve judicial practice, if, in

particular, the previously formulated conclusion regarding the application of a legal norm no longer meets the principles of effectiveness, the context of social relations; in this case, it is necessary to maintain a kind of balance between the need to form a unified and relatively stable judicial practice and the dynamic development of the latter; 3) the need to take into account the decisions of the ECtHR or the Constitutional Court of Ukraine, which contain conclusions regarding the understanding of the content of the convention principle in the aspect of certain disputed legal relations or norms of substantive or procedural law, if such a conclusion is not consistent with the previously formed legal position of the Supreme Court. The following grounds for deviating from the legal conclusions of the Supreme Court have been identified: 1) a change in the social context, approaches to the understanding of law, in particular, in connection with the expansion of the interpretation of constitutional principles by the Constitutional Court of Ukraine or the interpretation of the European Court of Human Rights of some fundamental provisions of the Convention, i.e. earlier obsolescence applied approach to the interpretation of legal norms; 2) the fallacy of the preliminary interpretation of the rule of law, which was discovered by the court of cassation on its own during the consideration of the case, or if the complainant requests a departure from the previously formulated legal opinion of the Supreme Court, applied by the court of appeal; 3) inconsistency of the previously applied approach to the interpretation of legal norms with the principles of effectiveness and tasks of the relevant type of judicial proceedings; 4) a change in legislation that directly or indirectly affects the regulation of disputed legal relations, if this requires a new solution to a legal problem within the limits of an individually defined dispute. It is argued that the change in approaches to legal understanding is caused by the following main factors: 1) the dynamic development of social legal relations and the emergence of a new social context in the field of law enforcement; 2) non-compliance of some regulatory legal acts with the requirement "quality of law", as a result of which there is a need to eliminate some gaps and shortcomings of legal regulation, which may be carried out unequally by different law enforcement entities; 3) a change in the context of legal understanding due to the influence of some international norms and principles on national legislation or on its understanding and, as a result, its application. Key words: rule of law, unity of judicial practice, legal opinion, Supreme Court, Constitutional Court of Ukraine, European Court of Human Rights, institution of derogation, legal understanding, interpretation, dynamic interpretation, judicial error, change of social context, legal conflict.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- 1. Лупу Ю. Д. Вплив правових висновків Європейського суду з прав людини на формування судової практики в Україні. Приватне та публічне право. 2023. № 2. С. 38-43.
- 2. Лупу Ю. Д. Зміна підходів до праворозуміння як підстава відступу від правових висновків Верховного Суду: аналіз судової практики. Право і суспільство. 2023. № 3. С. 212-218.
- 3. Лупу Ю. Д. Принцип єдності судової практики в адміністративному судочинстві: значення та проблеми реалізації. Приватне та публічне право. 2022. С. 61-67
- 4. Лупу Ю. Д. Зміна соціального контексту у сфері правозастосування: приклади судової практики. Věda a perspektivy. 2023. № 12(31). С. 284-296.

Наукова (науково-технічна) продукція: проєкти нормативно-правових документів

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0123U102027

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бортняк Валерій Анатолійович
2. Valerii A. Bortniak

Кваліфікація: к.ю.н., доц., 12.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1285-966X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

Код за ЄДРПОУ: 02070967

Місцезнаходження: вул. Джона Маккейна, буд. 33, Київ, 02000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Беззубов Дмитро Олександрович
2. Dmytro O. Bezzubov

Кваліфікація: д.ю.н., професор, 12.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7183-520

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний університет інфраструктури та технологій

Код за ЄДРПОУ: 41330257

Місцезнаходження: вул. Кирилівська, буд. 9, Київ, 04071, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бортник Надія Петрівна

2. Nadiia P. Bortnyk

Кваліфікація: д.ю.н., професор, 12.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3030-406X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Код за ЄДРПОУ: 02066753

Місцезнаходження: проспект Героїв України, буд. 9, Миколаїв, Миколаївський р-н., 54007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Теремецький Владислав Іванович

2. Vladyslav I. Teremetskiy

Кваліфікація: д.ю.н., професор, 12.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2667-5167

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Громадська організація «ОБ'ЄДНАННЯ АДВОКАТІВ ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА КОЛЕГІЯ АДВОКАТІВ»

Код за ЄДРПОУ: 02894102

Місцезнаходження: пров. Короленка, 19, Харків, Харківський р-н., 61003, Україна

Форма власності: Приватна/недержавна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Добрянська Наталія Валерівна

2. Natalia V. Dobryanska

Кваліфікація: к. ю. н., доц., 12.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-6319-0409

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

Код за ЄДРПОУ: 02070967

Місцезнаходження: вул. Джона Маккейна, буд. 33, Київ, 02000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Пєтков Сергій Валерійович
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Пєтков Сергій Валерійович
Відповідальний за підготовку облікових документів	Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, Масик Марія Зіновіївна
Реєстратор	УкрІНТЕІ
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна